

Διαλεκτική και Πρωτοπορία στη Μουσική Παιδαγωγική

Επιστημονική επιμέλεια
Λήδα Στάμου

Θεσσαλονίκη 2019

Διαλεκτική και Πρωτοπορία στη Μουσική Παιδαγωγική

Επιστημονική επιμέλεια: Λήδα Στάμου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Μουσικής Παιδαγωγικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

© Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση (Ε.Ε.Μ.Ε.), 2019

Α΄ Έκδοση: 2019

Dialectics and Innovation in Music Education

Editor: Lida Stamou, Associate Professor of Music Education, University of Macedonia, Greece

© Greek Society for Music Education (GSME), 2019

Εκτύπωση-βιβλιοδεσία: Copy City

Σχεδιασμός εξωφύλλου: Ιωάννης Οικονόμου

Σελιδοποίηση-τυπογραφικός έλεγχος: Δήμητρα Κόνιαρη

ISBN: 978-618-83465-2-9

Πίνακας Περιεχομένων

Συγγραφείς του τόμου	v
Εκδοτικό προλόγιο	vi
Αντί προλόγου	vii
1. Πόσο «Μουσική» πρέπει να είναι η Μουσική Εκπαίδευση; Σκέψεις και προτάσεις για την αξία της κοινωνικής ευθύνης στο συμφραζόμενο του μεταμοντερνισμού	9
<i>Μαίη Κοκκίδου</i>	
2. Το σώμα στη μουσική και στη μουσική αγωγή	31
<i>Θεοχάρης Ράπτης</i>	
3. Η διδασκαλία της μουσικής πράξης ως σημείο συνάντησης μαθητή και δασκάλου	55
<i>Νικόλαος Ζαφρανάς & Ειρήνη Μάβρου</i>	
4. Ιστορίες μάθησης και καθημερινές στιγμές: Η χρήση της εξιστορηματικής τεκμηρίωσης στη διδασκαλία και την έρευνα για την αξιολόγηση της μουσικής μάθησης των παιδιών	75
<i>Pantelis (Peter) Gouzouasis & Λελοῦδα (Αἰῆδα) Στάμου</i>	
5. Αναπτύσσοντας τη μουσικότητα των παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας μέσα από τη διαπολιτισμική μουσική εκπαίδευση: Το πρωτόκολλο μουσικότητας του προγράμματος MusiChild	109
<i>Ζωή Διονυσίου</i>	
6. Παιχνίδι και Μουσική: Από τη γενική παιδαγωγική στη μουσικοπαιδαγωγική θεώρηση	133
<i>Νίκος Θεοδωρίδης</i>	
7. Μουσική Δημιουργία Παιδιών	161
<i>Κωνσταντίνα Δογάνη</i>	
8. Ο ρόλος της τεχνολογίας στην ανάπτυξη της μουσικής δημιουργικότητας. Νέες κατευθύνσεις και προοπτικές για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση	183
<i>Αγγελική Τριανταφυλλάκη</i>	

9. Η μουσική διδασκαλία και μάθηση στην εποχή της ψηφιακής τεχνολογίας <i>Σμαράγδα Χρυσοστόμου</i>	199
10. Μουσική νευροεκπαίδευση: Όταν οι επιστήμες της μουσικής αγωγής συνδιαλέγονται με τις επιστήμες του νου, του εγκεφάλου και της εκπαίδευσης <i>Δήμητρα Κόνιαρη</i>	217
11. Η σημασία των ομαδικών μουσικών δραστηριοτήτων για την υγεία στη σύγχρονη Ελλάδα: Εκπαιδεύοντας μουσικούς σε νέους ρόλους <i>Μαρία Βαρβαρίγου</i>	237
12. Ο ρόλος της μουσικής εκπαίδευσης στην ενίσχυση δεξιοτήτων αυτοπροσδιορισμού στα παιδιά με αναπηρία <i>Λευκοθέα Καρτασίδου</i>	259
13. Ο ιδανικός εκπαιδευτικός Μουσικής: Θεωρητική και ερευνητική προσέγγιση <i>Νατάσα Οικονομίδου Σταύρου</i>	277
14. Όταν η μουσική μιλά <i>Ντόρα Ψαλτοπούλου</i>	301
Βιογραφικά σημειώματα των συγγραφέων	324
Authors' CVs	330

Συγγραφείς του τόμου

- Μαρία Βαρβαρίγου. *Επίκουρη καθηγήτρια. Πανεπιστήμιο του Canterbury*
- Pantelis (Peter) Gouzouasis. *Καθηγητής, Τμήμα Αναλυτικών Προγραμμάτων και Παιδαγωγικής, University of British Columbia*
- Ζωή Διονυσίου. *Επίκουρη καθηγήτρια. Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Ιόνιο Πανεπιστήμιο*
- Κωνσταντίνα Δογάνη. *Επίκουρη καθηγήτρια. Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
- Νίκος Ζαφρανάς. *Επίκουρος καθηγητής. Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
- Νίκος Θεοδωρίδης. *Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό. Τμήμα Επιστημών Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*
- Λευκοθέα Καρτασιδου. *Αναπληρώτρια καθηγήτρια. Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας*
- Μαίη Κοκκίδου. *Ερευνήτρια μουσικοπαιδαγωγός. Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου*
- Δήμητρα Κόνιαρη. *Εργαστηριακό διδακτικό προσωπικό. Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας*
- Ειρήνη Μαύρου. *Εργαστηριακό διδακτικό προσωπικό. Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας*
- Νατάσα Οικονομίδου Σταύρου. *Αναπληρώτρια καθηγήτρια. Τμήμα Μουσικής και Χορού, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας*
- Θεοχάρης Ράπτης. *Επίκουρος καθηγητής. Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*
- Λελούδα (Λήδα) Στάμου. *Αναπληρώτρια καθηγήτρια. Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας*
- Αγγελική Τριανταφυλλάκη. *Επιστημονική συνεργάτης, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
- Σμαράγδα Χρυσοστόμου. *Καθηγήτρια. Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών*
- Ντόρα Ψαλτοπούλου-Καμίνη. *Επίκουρη καθηγήτρια. Τμήμα Μουσικών Σπουδών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Εκδοτικό προλόδιο

Από την ίδρυσή της, το 1997, η Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση έθεσε ως σκοπό της την καλλιέργεια της μουσικής παιδείας των ανθρώπων κάθε ηλικίας στην Ελλάδα, την αναβάθμιση του ρόλου της μουσικής στην εκπαίδευση και την ανάπτυξη της μουσικής εκπαίδευσης και της επιστήμης της Μουσικής Παιδαγωγικής (Καταστατικό, Άρθρο 2). 22 χρόνια μετά, ακολουθώντας πάντα το ίδιο όραμα, η Ε.Ε.Μ.Ε. προβαίνει στην έκδοση του τρίτου συλλογικού της τόμου, με τον τίτλο: *Διαλεκτική και Πρωτοπορία στη Μουσική Παιδαγωγική*. Στον τόμο αυτό έχουμε τη χαρά και την τιμή να φιλοξενούμε κείμενα 16 διακεκριμένων ερευνητών με στόχο να παρουσιαστούν στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό οι πιο σύγχρονοι προβληματισμοί και τα πρόσφατα αποτελέσματα της έρευνας από τον χώρο της Μουσικής Εκπαίδευσης και της Μουσικής Παιδαγωγικής διεθνώς.

Την επιστημονική επίβλεψη και επιμέλεια του όλου εγχειρήματος είχαμε την ιδιαίτερη τυχή να την αναλάβει εξολοκλήρου η Αναπληρώτρια καθηγήτρια του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Λήδα Στάμου. Η Λήδα Στάμου ανήκει στους ανθρώπους που, από τα πρώτα ακόμη χρόνια της Ένωσης, προσέφερε ποικιλοτρόπως στην πραγματοποίηση του οράματος της Ε.Ε.Μ.Ε. Παρουσίασε τις έρευνές της, ως προσκεκλημένη ομιλήτρια, σε πολλά συνέδρια, ημερίδες και εκπαιδευτικές δράσεις της ένωσης, ήταν υπεύθυνη διοργάνωσης, εκ μέρους της Ε.Ε.Μ.Ε., του προσυνεδριακού σεμιναρίου της ομάδας εργασίας της ISME για την Έρευνα (ISME Research Commission Seminar), στο πλαίσιο του 30ού Παγκοσμίου Συνεδρίου για τη Μουσική Εκπαίδευση της ISME (Θεσσαλονίκη, 2012), ήταν αντιπρόεδρος της οργανωτικής επιτροπής του 8ου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε. (Θεσσαλονίκη, 2018) και διετέλεσε Πρόεδρος του Διοικητικού της Συμβουλίου (2003-2005). Εκτός όμως από την πλούσια επιστημονική και διοικητική της δράση, η Λήδα προσέφερε, με αγάπη και ευθύνη, στην ενδυνάμωση του οράματός μας για μια καλύτερη μουσική εκπαίδευση στην Ελλάδα και μας ενέπνευσε ως μουσικοπαιδαγωγούς και ερευνητές. Την ευχαριστούμε από καρδιάς!

Ελπίζουμε η νέα αυτή έκδοση της Ε.Ε.Μ.Ε. να σταθεί αντάξια της εμπιστοσύνης όλων των συνεργατών μας, και κυρίως των μελών της ένωσης που με την αρωγή τους την κρατούν ζωντανή και ενεργή. Ευελπιστούμε επίσης, να την αγκαλιάσει το αναγνωστικό κοινό και να αξιοποιηθεί κατάλληλα, από κάθε ενδιαφερόμενο, στην προώθηση της μουσικοπαιδαγωγικής έρευνας και πράξης στη χώρα μας.

Καλή σας ανάγνωση!

Το Δ.Σ. της Ε.Ε.Μ.Ε. (2018-2020)

Αντί προλόγου

Το βιβλίο αυτό δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα της ανάγκης να ψηλαφίσουμε τον χώρο της μουσικής παιδαγωγικής μέσα από το πρίσμα της εποχής μας, και να δούμε παλιά και νεώτερα θέματα πιο βαθειά και ουσιαστικά, από μια οπτική που περισσότερο επιδιώκει να δημιουργήσει ερωτήματα παρά να ‘επιβάλει’ λύσεις. Τα κείμενα πραγματεύονται ζητήματα ιδιαίτερου ενδιαφέροντος στη Μουσική Παιδαγωγική, όπως θέματα φιλοσοφίας – θεωρίας – έρευνας – διδακτικής πράξης, αλλά και διεπιστημονικών συνδέσεων με άλλους επιστημονικούς χώρους, όπως προτάσσει η σύγχρονη επιστημονική και διδακτική θεώρηση.

Το βιβλίο αυτό δεν τοποθέτησε προκαθορισμένους θεματικούς άξονες στους οποίους απαίτησε να κινηθούν τα κείμενα. Αντιθέτως προσκάλεσε τους αξιόλογους συγγραφείς του να δώσουν ό,τι εκείνοι έκριναν ως σημαντικό, φρέσκο και αναγκαίο. Ενώνοντας τις δυνάμεις μας, πιστεύω ότι δημιουργήσαμε έναν συλλογικό τόμο πρωτοποριακό και ιδιαίτερο, ένα βιβλίο όπου ο προβληματισμός, η διαφωνία και η αμφισβήτηση είναι καταλύτες της πρωτοπορίας. *Διαλεκτική και Πρωτοπορία στη Μουσική Παιδαγωγική* ο τίτλος του βιβλίου, που ξεφεύγοντας από την απλή παράθεση βιβλιογραφικών άρθρων ή πρακτικών ιδεών διδασκαλίας, φιλοδοξεί να δημιουργήσει προβληματισμούς, να εμπνεύσει και να προάγει τη μουσικοπαιδαγωγική σκέψη και πρακτική φοιτητών, εκπαιδευτικών κι ερευνητών.

Η επιστημονική επιμελήτρια

Λήδα Στάμου
Αναπληρώτρια καθηγήτρια
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας